

Gustafslund - svenskt torp med franskt tak.

av Erland Österberg 2008

Huvudbyggnaden vid Gustafslund där familjen Olsson bodde, borta sedan många år.

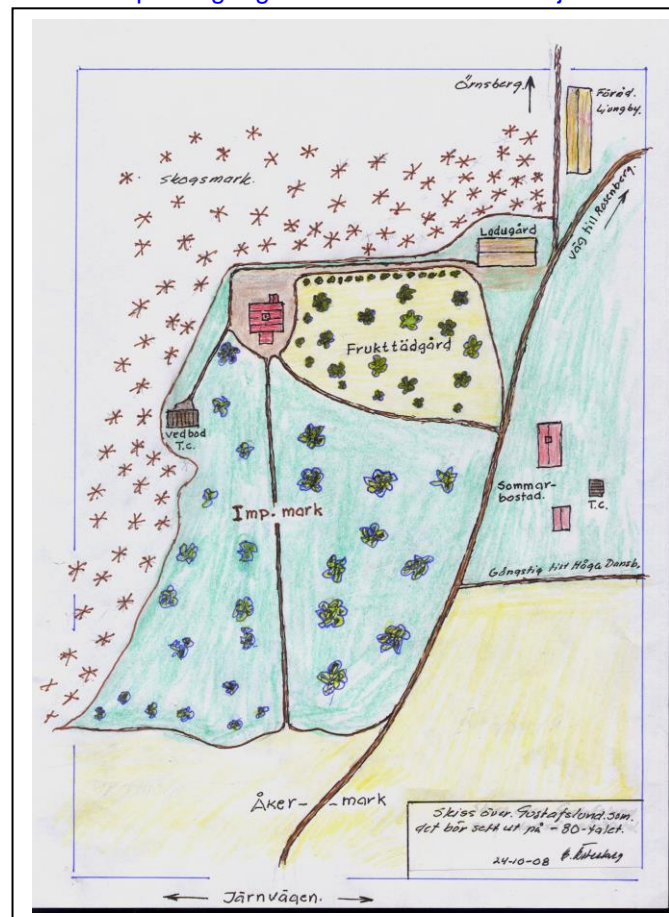
Ett problem som snart infann sig så fort vi hade installerat oss i Granelund, var behovet av mjölk. Vi kom snart underfund med att de som själva inte hade egen tillgång till mjölk, köpte den från bönder, som i bestämda trader lämnade sina mjölkflaskor hos befolkningen. Detta var för oss något helt ovant, så vi började ta mjölk från Gustafslund, och det var jag som blev mjölkbud några gånger veckan, Så småningom blev vi också köpare av andra lantbruksprodukter därifrån och därmed ökade även samröret med de, som drev lantbruket.

Gustafslund låg vackert beläget på sydsidan av det lilla bergområdet mellan Tungelstavägen och järnvägen, något hundratal meter väster om Håga dansbana. Det var till arealen ett småbruk med 2 ha odlad mark och ungefär lika mycket skogsmark. Storleksmässigt var Gustafslund att likna vid ett torp och utseendemässigt påminde det mera om ett tätortshus likt Axel Karlssons i Norrskog. Mansardtak* var inte vanliga på mindre hus.

Detta småbruk drevs sedan 1920 av familjen Olsson, bestående av Karl Oskar och hustrun Anna, född Andersdotter. De hade hemmavarande barnen Karl Oskar André som tidigare antagit efternamnet Andrelius, samt dottern Anna Linnea. Familjen hade före flytten till Västerhaninge, varit bosatta på Värmdö, där även min far Joel, samt brodern Mattheus varit boende och därav den tidigare bekantskap som jag tror hade en viss inverkan på umgänget mellan oss. När vi började bekanta oss med folket i

Gustafslund, var Karl Oskar och hustrun Anna redan i den senare delen av livet och det blev därför barnen som för det mesta skötte jordbruket samt behövliga kontakter utåt.

Så här efteråt kan det undras över hur det gick att få ett så hör pass litet jordbruk att gå ihop ekonomiskt, med blygsam areal och få djur. Men kraven på vad vi kallar standard var små och i och med att boningshuset uthyrdes under sommaren till Stockholmare, så gick det tydligen runt.

Familjen Olsson, bodde i sitt sommarhus under den här tiden då stora huset var uthyrt, och naturligtvis blev det lite trångt mot det man var van vid under resten av året.

André f Olsson, senare Andrelius

I den vanliga bostaden fanns på nedre botten köket och "stora rummet", en trappa upp fanns, eftersom byggnadssättet var sådant, två rymliga rum. Som framgår av fotografiet av Gustafslund, fanns en glasveranda, det låg liksom i tiden att det skulle finnas en sådan. På motsatta långsidan fanns köksingången och farstun samt ett mindre utrymme för i första hand den dagliga verksamheten, kläder och skor samt övrigt som hörde ihop verksamheten i ladugården

Under de kallare årstiderna när förvaring inomhus var nödvändig, fanns alltid den hör speciella lukten av djur och mjölk som satt kvar i min näsa sedan åren i Uppland, däremot på motsatta sidan av huset, inne på

verandan, fanns en annan mer angenäm doft av frukt från höstens frukt-skörd. Där förvarades vinteräpplen, väl inlindade i tidningspapper och prydligt lagda radvis i lådor och korgar och av någon anledning fann jag den hör doften mera tilldragande.

Det som sitter lika säkert fast som doftminnena i Gustafslund, var de anblick som den mötande väggen utgjorde vid inträde i "finrummet".

Där tronade en magnifik klocka i en stor kupa av glas, Den glänste som guld för mina ögon, den var något så stort och vackert, och den hade en pendel, som roterande vred sig fram och tillbaka när klockan var i gång, men det var den inte alltid, man kanske ville spara på urverket så det skulle hålla länge.

Men, som det inte var nog med det, ovanför klockan hängde ett porträtt av sonen André, i full paraduniform, representerande det Stockholmsregemente där han tjänstgjort som

underbefäl någon gång omkring 1915, det var en orgie i blått, guld, metall och tränsar. Det var som det satt en general inom ramen, och jag hade svårt att få någon samstämmighet med vårt "finrum".

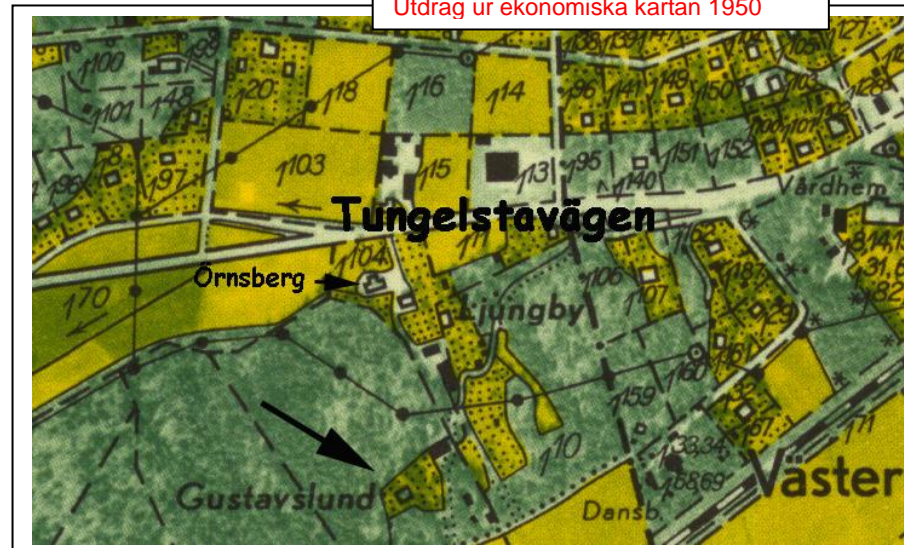
Hemma hos oss fanns som väggprydnader, dels ett väggur av en allmänt förekommande typ och som endast igångsattes vid speciella tillfällen eller när så ansågs påkallat, dels två förstoringar, den ena på far Joel, när han tjänade kronan, som stamanställd korpral vid Positionsartilleriet**. Här var klädseln svart och grått, inga gula tränsar... Exposén avslutades med en förstoring av torpets sista häst, fotograferad bredvid vedboden och med Salsta slott som bakgrund.

Tror säkert att jag upplevde den här betraktelsen som en djup orättvisa, - mot mej, varför var det så här mycket grant hos dom och inte hos oss? Jag är dock övertygad om att det här rättade till sig så småningom.

En del saker begriper jag i alla fall, och det var att torpet i Uppland var större och att vi hade fler djur och att vi hade namn på våra höstar som lät lite ordentligt och inte som Gustafslunds gamla häst som hette "Putte", - det var väl inte namn på en häst...

Så småningom tonade allting som hade med Gustafslund ut. De gamla dog, och till sist Linnea 1974 och Andre 1976, huset är rivet och med detta även mansardtaket som jag tyckte var så fint, men minnena av det jag har försökt beskriva, är outplånliga.

Utdrag ur ekonomiska kartan 1950

* **Mansardtak** (franska mansarde; toit en mansarde "brutet tak") är ett yttertak med brutet takfall. Kan beskrivas som ett ås- eller sadeltak som, beroende på modell, sluttar brantare nedåt med början cirka två tredjedelar från taknocken (åsen) mätt.

Termens ursprung är omtvistat; antingen har den franske arkitekten François Mansart (1598-1666) eller hans systers sonson Jules Hardouin-Mansart (1646-1708; även han arkitekt) givit namn åt taktypen.

Den här artikeln är hämtad från <http://sv.wikipedia.org/wiki/Mansardtak>

** **Positionsartilleri**, ett sådant artilleri, som hade till uppgift att försvara eller biträda vid anfall av viktigare ställningar (positioner), varför det består av pjäser med större verkningsförmåga än fältartilleriet, men med lagom rörlighet att på goda vägar samt i långsamma rörelsetakter kunna medfölja armén.

Författaren

Erland Österberg var en utvandrad Västerhaningebo som från 1959 finns i Östersund i Jämtland och som med kunskap och glädje delar med sig av sina minnen.

